

İslami Sosyal Finans

Editör: Valentino Cattelan

Çeviri: Hüseyin Burgazođlu

Valentino Cattelan, İslam hukuku, ekonomisi ve finansı alanlarında çalışan bir akademisyendir ve araştırmaları; yasal ve finansal çoğulculuk, İslami sözleşme ve ticaret hukuku, mülkiyet hakları teorisi, İslami finans düzenlemesi, karşılaştırmalı hukuk ve sosyal finans konularını kapsar. Dr. Cattelan'ın araştırmaları özellikle İslam hukukunun asli ruhuna ve çağdaş finansal piyasalardaki uygulamasına odaklanır. Böylelikle çalışmaları hukuk, ekonomi, etik ve din ile kesişmektedir ve geleneksel kapitalizm anlayışı ile İslam ekonomisi arasındaki karşılaştırmaya özel bir vurgu yapar. Hukuk ve ekonomi alanında doktorasını (University of Siena, 2009) tamamladıktan sonra University of Rome Tor Vergata, the Oxford Centre for Islamic Studies (Oxford Üniversitesi, İngiltere) ve IE Business School'da (Madrid) araştırmacı olarak çalıştı. Ayrıca Department of Law & Anthropology of the Max Planck Institute for Social Anthropology'de (Almanya) ziyaretçi araştırmacı olarak görev aldı. *Islamic Finance in Europe: Towards a Plural Financial System* [Avrupa'da İslami Finans: Çoęulcul Bir Finansal Sisteme Doğru] (2013, Edward Elgar) kitabının editörüdür.

Rami Abdelkafi, İslami Araştırma ve Eğitim Enstitüsü'nde (IRTI) kıdemli araştırmacı ve eğitmendir. Ağustos 2008'de İslam Kalkınma Bankasına (İKB) katılmış ve ekonomik kalkınma alanında önemli bir deneyim kazanmıştır. Bundan önce Dr. Abdelkafi, Tunus'taki University of Sfax'te yardımcı doğent olarak çalıştı. 2002 yılında Fransa University of Nice'den Ekonomi Doktorası aldı. Uzmanlık alanları ekonomik büyüme ve kalkınma, İslam ekonomisi ve finansı ve makroekonomik politikalardır.

Mohamed Ariff, 26 yıl boyunca AACSB tarafından akredite edilmiş işletme okullarında (National University of Singapore; Monash University; Bond University; University Putra Malaysia) tam zamanlı olarak çalıştı. Üst düzey üniversite idari pozisyonlarının yanı sıra bir merkez bankası (Singapur) da dâhil olmak üzere yönetici pozisyonlarında bulundu. Harvard (1994), Tokyo University (1989, 1991, 2008), UCD Dublin (1992, 2004) ve diğer bazı üniversitelerde Profesör/Eğitmen olarak çalıştı. JIFMI&M, JBFA, AE, JIMF, JFSR vb. 163 dergiye (58 ISI) katkılarıyla finansal ekonomi alanında aktif bir araştırmacıdır ve Edward Elgar'ın *Islamic Finance Series*'nin [İslami Finans Serisi] editörüdür. Üç borsa, menkul kıymetler komisyonu, UNESCO, ADB ve

özel şirketlere danışmanlık yapmıştır. İslami finans alanına çalışmaları ile katkı sağlamaya devam etmektedir.

Houssemeddine Bedoui, İKB’de Global Lider İslami Finans Uzmanıdır. İslam Kalkınma Bankasındaki görevinin bir parçası olarak piyasa için yenilikçi ürün ve süreçlerin yapılandırılmasına, lansmanına ve uygulanmasına aktif olarak katkıda bulunur. Bunun yanı sıra Dr. Bedoui, İslami finans ilkelerini ve ürünlerini uygulamaya koyan birçok girişimcilik deneyimine sahiptir. İKB’deki görevinden önce Avrupa’da yönetim danışmanlığı ve etik/sürdürülebilir finans konularında danışmanlık yaptı ve Fransa’da İslami finansı geliştirmek adına birçok düşünce kuruluşu ile çalıştı. Fransa’daki Telecom SudParis Engineering School’dan (INT) yüksek lisans derecesine, IE Business School’dan (İspanya) MBA derecesine, ENS’den (École Normale Supérieure, Fransa) doktora derecesine sahiptir ve aynı zamanda Harvard Kennedy School’un (CID, Center for International Development) bir mezunudur. Dr. Bedoui, IRTT’nin Fransızca dergisinin eş editörüdür. Araştırma ilgi alanları İslami sermaye piyasaları, FinTech, sosyal girişimcilik ve finans, rekabetçilik ve İslami bankacılıktır. Çeşitli akademik dergilerde yayımlanmış makaleleri vardır ve araştırmalarını çeşitli uluslararası konferanslarda sunmuştur.

Fatima Z. Bensar, Management Solutions’ta finansal danışmandır. İspanya ve Amerika Birleşik Devletleri’nde bankacılık sektöründe çalışmıştır. Buna paralel olarak, IE Business School’daki Saudi-Spanish Center for Islamic Economics and Finance’te araştırma görevlisidir. Universidad de Alcalá’dan (Madrid) İşletme diplomasına sahiptir ve şu anda Universidad Pontificia Comillas’ta (Madrid) bankacılık odaklı olarak İşletme Danışmanlığı alanında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

Mohd Ma’Sum Billah, (PhD Sigortacılık, IIUM, Malezya) Suudi Arabistan Finance, Islamic Economics Institute, King Abdul Aziz University’de profesördür. Profesör Billah, 20 yılı aşkın bir süredir yönetim, öğretim, araştırma, çözüm sağlama ve özel olarak İslami sigortacılığın (tekâfül) ve genel olarak İslami finansın ilerlemesine yönelik stratejik ve teknik düşüncelerin paylaşımı ile hem akademik hem de kurumsal sektörlere hizmet vermiş/katkıda bulunmuştur. Ayrıca STK’lerin yanı sıra kurumsal, akademik ve finansal alanda yönetim kurulu üyesi, danışman,

stratejik karar verici ve stratejik çözümlerle reformcu sıfatıyla görevler almıştır. İlgilendiği/katkı yaptığı alanlar arasında İslami sigorta (tekâfül), finans, kitle fonlaması, yatırım, sermaye piyasası (sukuk), sosyal finans, petrol finansmanı, FinTech ve dijital para standartları yer almaktadır.

Masudul Alam Choudhury, (PhD University of Toronto; MPhil Quaide-Azam University) Academy of Islamic Studies'te Şeriat ve Ekonomi Bölümünde Profesör ve İslam Ekonomisi ve Finansı Lisansüstü Programı (Faculty of Economics, Trisakti University, Cakarta, Endonezya) başkanıdır. Çalışmaları hem Batılı hem de Müslüman akademik çevrelerde İslami finans ve ekonomi disiplini tanımlamada etkili bir rol oynadığı kabul edilen, İslam ekonomisi ve finansı alanında ender bir bilim adamıdır. Kur'anî epistemolojik çerçevede bir meta-bilim teorisinin geliştirilmesinde ontolojik kanun olarak orijinal tevhid metodolojisini ele alan kendi alanında ilk akademisyendir. Profesör Choudhury'nin geniş çapta ve saygın yayınları mevcuttur.

Mohammad Shahadat Hossain, (Profesör, Bilgisayar Bilimleri Bölümü, Chittagong University, Bangladeş) sırasıyla 1999 ve 2002 yıllarında University of Manchester's Institute of Science and Technology'den (UMIST) Hesaplama alanında MPhil ve PhD dereceleri aldı. Bangladeş'teki Chittagong University'de (CU) Bilgisayar Bilimi ve Mühendisliği Profesörüdür. Araştırma ilgisi, tevhidî epistemolojinin bilgisayar modelini desteklemek için evrimsel hesaplama tekniklerinin geliştirilmesini içerir. Ayrıca genel olarak bilgi sistemleri ve özel olarak uzman sistemler için yazılım geliştirme araç ve yöntemleri de araştırma alanlarıdır. 90 bilimsel makale ve üç kitap yayımlamıştır.

Charilaos Mertzanis, Aristotle University of Thessaloniki'de (Yunanistan) ve New School for Social Research'te (ABD) Fulbright ve NATO üyesi olarak eğitim gördü. Hâlen Kahire'deki American University'de Finansal Ekonomi alanında doçenttir. Geçmişte, 17 yıl Yunanistan Sermaye Piyasası Komisyonu Araştırma Direktörü olarak görev yaptı. Finans, kurumsal yönetim, makroekonomi, ekonomi felsefesi ve tarih üzerine çeşitli bilimsel makaleler yayımladı. Çeşitli profesyonel görevlerde bulundu, birkaç uluslararası politika yapıcı grupta (OECD, EC, ESMA) yer

aldı ve gelişmekte olan ülkelerdeki birçok ulusal hükûmete mali politika geliştirme konusunda danışmanlık hizmetleri verdi.

Marianella Piratti, University of Padua'dan Uluslararası Hukuk alanında doktora ve Siyaset Bilimleri alanında yüksek lisans derecesine sahiptir. Aix en Provence ve University Ben Youcef Ben Khadda of Algiers'te misafir araştırmacı olarak görev yaptı. Dr. Piratti şu anda University of Padua'da araştırma faaliyetleri yürütmektedir. Ayrıca CESTUDIR (Centre for Human Rights Study, University of Venice) ve ICLARS (International Consortium for Law and Religion Studies) üyesidir. Araştırma ilgi alanları arasında uluslararası hukuk, karşılaştırmalı anayasa hukuku ve İslam hukuku ile insan hakları, sürdürülebilir kalkınma ve çevre koruma yer almaktadır. Çalışmaları arasında: "La tutela dell'ambiente in una prospettiva islamica. Lo statuto degli animali", içinde Gazzola, M. ve Turchetto, M. (ed., 2016) *Per gli Animali è Sempre Treblinka*. Milan: Mimesis, s. 201-218; ve "Il diritto dell'ambiente in Algeria, profili generali e fiscalità ambientale", içinde Antonini, L. (ed., 2010), *L'Imposizione Ambientale nel Quadro del Nuovo Federalismo Fiscale*. Napoli: Jovene, s. 341-365.

Ari Pratiwi, (Öğretim Görevlisi, Paramadina University, Cakarta, Endonezya ve İnsan Kaynakları Geliştirme, IBM Endonezya, Cakarta, Endonezya) doktora derecesini Endonezya, Cakarta'daki Trisakti University'den aldı. Profesör Dr. Masudul Alam Choudhury'nin danışmanlığında İslam ekonomisi ve finansı alanında uzmanlaştı. Dr. Pratiwi, tevhidî çevrimsel nedensellik simülasyon modelinin hesaplama tekniklerinde uzmandır. Şu anda IBM Endonezya'da yazılım istemcisi mimarı olarak çalışıyor ve Graduate Management School of Universitas Paramadina Cakarta'da öğretim görevlisi olarak ders veriyor. Dr. Pratiwi'nin SCOPUS tarafından listelenen dergilerde ve bilimsel kitaplarda bir dizi bilimsel makalesi bulunmaktadır.

Atiq-ur-Rehman, Pakistan'ın ekonomi alanında önde gelen üniversitesi olan İslamabad'daki Pakistan Institute of Development Economics'te (PIDE) Ekonometri alanında yardımcı doçenttir. PIDE'ye katılmadan önce İslamabad'daki International Islamic University'de benzer bir görevde bulunmuştur. Dr. Asad Zaman'ın gözetiminde tezini yazarak International Islamic University'den Ekonometri alanında doktora derecesi

aldı. Dr. Rehman, özellikle teorik ve zaman serisi ve istatistiksel araştırma yöntemleri olmak üzere ekonometri ve istatistik alanında ders veriyor. Yayımlanmış araştırmaları; Kalkınma Çalışmaları, İslam Ekonomisi, İslami Bankacılık ve Finans, Para Ekonomisi ve Ekonometri üzerinedir. Çok sayıda öğrenciye yüksek lisans/doktora tezlerinde danışmanlık yaptı ve araştırmalarını çeşitli uluslararası etkinliklerde sundu.

Gonzalo Rodríguez, şu anda Madrid'deki IE Business School Saudi-Spanish Center for Islamic Economics and Finance'in Genel Koordinatörüdür. Daha önce, Avrupa'nın önde gelen etik bankası olan Triodos Bank'ta avukat ve Garrigues Abogados'ta (profesyonel personel sayısı ve faturalandırma açısından İber Yarımadası'nın önde gelen vergi ve hukuk hizmetleri firması) hukuk danışmanıydı. MAJ (LLM) derecesini IE Business School'dan, Universidad Autonoma de Madrid'den Hukuk derecesini aldı ve IE Business School'da İslami Finans alanında Uluslararası Yönetici Programına katıldı. Hâlen Universidad Complutense de Madrid'de Siyaset Bilimi bölümünde eğitim görmektedir.

Germán Rodríguez-Moreno, Madrid'deki IE Business School'da İslami Finans alanında doçenttir. Tekâfül (İslami sigorta), vakıf (İslami hayır kurumları) ve İslami finansın diğer yönlerinde uzmanlaşmıştır. İspanya'daki Observatorio de Finanzas Islámicas'ın (İslami Finans Gözlemevi) üyesidir. Temmuz 2008'den beri Madrid'de yaşamaktadır. Londra şehrinde tecrübe kazanmış olan Rodríguez-Moreno, tüm dünyada birleşme ve satın alma işleri yapan bir şirket avukatı olarak 20 yıllık deneyime sahip bir İngiliz avukattır. Büyük bir uluslararası sigorta şirketi olan Aviva'da eski Hukuk Departmanı Başkanı'dır. Avukat olmadan önce İskoçya'daki Stirling University'de Lisans (Onur Derecesi) ve siyaset alanında yüksek lisans derecesi aldı. Daha sonra serbest gazeteci olarak çalıştı ve bu süre zarfında İnsan Hakları İzleme Örgütü tarafından yayımlanan Meksika'daki sansür üzerine (kâr amacı gütmeyen kuruluş Madde 19 için) bir kitabın ortak yazarlığını yaptı.

İÇİNDEKİLER

<i>İslami Sosyal Finans</i>	13
<i>İslami İş ve Finans Serisi</i>	15
<i>Önsöz</i>	19

Abdullah Qurban Turkistani

1 - Giriş: İslami sosyal finans ve köklerin önemi	25
---	----

Valentino Cattelan

1. KISIM

İslam, paylaşılan refah ve sosyo-ekonomik

topluluk olarak piyasa	35
-------------------------------------	-----------

2 - Tevhid ontolojisinden İslami sosyal finansa: Kavramsallaştırma ve uygulama	37
---	----

Masudul Alam Choudhury, Ari Pratiwi ve
Mohammad Shahadat Hossai

3 - Makāsidi'ş-şerîa ışığında İslami finansın eleştirel bir değerlendirmesi	67
--	----

Atiq-ur-Rehman

4 - İş birlikçi yönetim, sosyal sermaye ve İslami ekonomik organizasyon	87
--	----

Charilaos Mertzanis

5 - Tercüme deneyimleri: İslami finans ve paylaşım ekonomisi.....	111
--	-----

Valentino Cattelan

2. KISIM

Sosyal etki girişimciliği: Araçlar ve vakalar 139

6 - Sukuk aracılığıyla küresel varlığa dayalı
yeni bir borç piyasası biçimi..... 141
Mohamed Ariff

7 - İslami girişimcilik ve kaynak geliştirme sorunu:
Paylaşım ekonomisinde kitle fonlaması yoluyla sermayenin
kolidini açmak..... 161
Housseem eddine Bedoui ve Rami Abdelkafi

8 - İslami FinTech ve finansal manzaradaki
paradigma değişimi..... 185
Fatima Z. Bensar ve Gonzalo Rodríguez

9 - İslami yeşil finans: Çevrenin korunmasına ve sürdürülebilir
kalkınmaya giden yeni bir yol..... 205
Marianella Piratti ve Valentino Cattelan

10 - Selem finansı: Mikrofinansın amacını
güvence altına almak 239
Atiq-ur-Ran

11 - Vakıf temelli tekâful modeli:
Girişimcilik için bir meydan okuma 253
Germán Rodríguez-Moreno

12 - Zekât: Mikro girişimcilik modeli ve sosyo-insani etkisi 269
Mohd Ma'Sum Billah

DİZİN 285

ŞEKİLLER VE TABLOLAR

Şekil 2.1. İslami etik ve sosyal finansa götüren tevhidi epistememin ilişkili aşamaları.....	49
Tablo 2.1. İstatistiksel veriler ve tahmin θ -değerlerinin sıra olarak hesaplanması	55
Şekil 2.2. F ve M, Z ve θ arasındaki SDA etkileşimi	61
Şekil 6.1. Sukuk sözleşmelerinin sınıflandırılması (Safari vd., 2014, s. 27).....	147
Şekil 8.1. Küresel FinTech finansman faaliyeti (2010-2015)	187
Şekil 9.1. Sürdürülebilir kalkınma ve ekonomi, toplum ve çevre arasındaki ilişki: dış etkileşimden (a) içkin karşılıklı bağımlılığa (b) ...	224
Şekil 9.2. Sürdürülebilir kalkınmaya İslami bir yaklaşım için kavramsal bir model	225
Şekil 11.1. Vakıf temelli genel tekâfül modeli (vekâlet vakfı genel sigortası) (Yazarın kişisel çıkarımı)	259
Şekil 11.2. Müşterek temel yapı (Yazarın kişisel çıkarımı)	260